

Konkoly

Száz évvel ezelőtt, 1916. február 17-én este 7 órakor elhunyt Konkoly Thege Miklós miniszteri tanácsos, az újkori magyar csillagászat legjelentősebb alakja. Budán született, Budapesten halt meg, pontosabban a Tabánban, az Attila utca 7. számú házban. A Tabánt szinte teljes egészében elbontották a harmincas években, abból a házból sem maradt semmi, ahol Konkoly lakott. Csak körülbelüli helyét tudjuk: nagyjából a Dózsa György-szoborral átellenben állhatott.

Konkoly Thege Miklós (1842-1916). Komáromi-Kacz Endre festményén a háttérben az ógyallai csillagvizsgáló látható

A magyar csillagászat történetében aligha akad nagyobb méltóság, mint Konkoly, olyan meg egyetlen egy se, aki annyira értett volna a csillagászatához, mint ő. 1871-ben létesített ógyallai magán-csillagvizsgálóját fokozatosan nemzetközi rangú intézménnyé fejlesztette, és mindent megtett annak államosítása érdekében (amire 1899-ben valóban sor került). Egy magán-csillagvizsgáló sorsa meg van pecsételve tulajdonosa halálával,

és Konkoly azt akarta, hogy az ő kedves csillagdája a nemzetet gyarapítsa. A Konkoly alapította intézmény ma is működik, igaz, Trianon után új helyszínen, a Svábhegyen. Mai hivatalos elnevezése: MTA Csillagászati és Földtudományi Kutatóközpont Konkoly Thege Miklós Csillagászati Intézet.

Bennem Konkoly sokáig tehetős vidéki magyar úrként élt, aki a világtól elvonultan él Ógyallán, és a csillagok világán kívül másval nemigen foglalkozik. Észlel, ontja a csillagászati cikkeket, mással nemigen van gondja (valóban nagyon sokat publikált magyar nyelven, élvezetesen írt, sokat lehet megtudni belőlük a XIX. század csillagászatáról). Ez azonban nem így volt. Tudományos, kulturális, közéleti feladatai rendre a fővárosba szóltatták, hiszen 1890-től 1911-ig az Országos Meteorológiai Intézet igazgatói feladatait is ellátta. Irányítása alatt az intézmény rengeteget fejlődött – munkássága a magyarországi meteorológia terén ugyanolyan jelentős, mint a csillagászatban!

Idős korában gyakran visszavonult nagytagyosi birtokára, ahol csinos kis csillagvizsgálót létesített, immár elsősorban a maga kedvtelésére. Élete alkonyán azonban ezt is a köz javára ajánlotta fel, a pannonhalmi apátság oktató csillagvizsgálóját szeretete volna létrehozni – nem rajta múlt, hogy a szép szándék végül nem vált valósággá.

2016-ban halálával és szeretettel emlékezünk Konkoly Thege Miklósról. Évkönyvünkben Balázs Lajos cikkét közöltük Konkoly tudományos munkásságáról, és a Meteor idejévkönyvünkben is meg-megidézzük Konkoly idejét. Február 20-án a svábhegyi csillagvizsgáló ad otthont csillagászat-történeti találkozónknak, május 6–8. között pedig észlelőhétvégét tartunk Konkoly egykori nagytagyosi birtokán, együttműködve a tatai Posztoczy Károly Csillagvizsgálóval. Ápoljuk Konkoly emlékét!

Mizser Attila